

સ

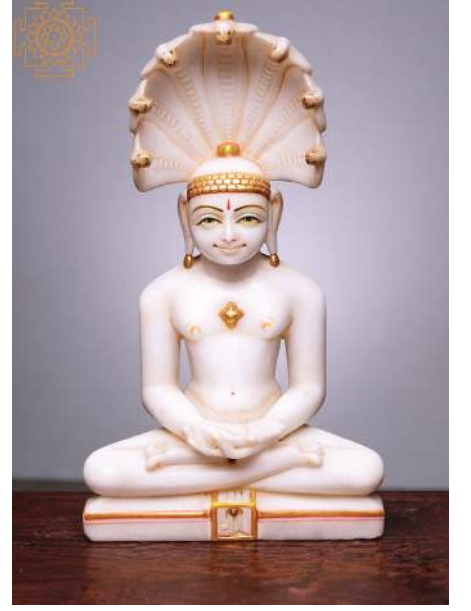
મગ્ર વિશ્વ આજે પાશ્ચાત્ય સંસ્કૃતિના પંજામાં પીંખાય રહ્યું છે. ભારત પણ તેમાંથી બાકાત નથી રહ્યું. આપણી ગૌરવવંતી જીવનશૈલી ભૂલાતી જાય છે. આપણી આશ્રમ-વ્યવસ્થા, તેના ચાર આશ્રમો-બ્રહ્મચર્યાશ્રમ, ગૃહસ્થાશ્રમ, વાનપ્રસ્થાશ્રમ અને સંન્યસ્તાશ્રમ તેમ જ જીવનમાં તેમનું મહત્વ અને તેમનો મહિમા લગભગ લુપ્ત થઈ ગયો છે. એ ચાર આશ્રમોને કોઈ યાદ પણ નથી કરતું. આપણા પૂર્વજો અને આપણા

રે જીવ! હવે તો તું ગોવિંદને ભજ

મૃત્યુ તેને નજરે પડવા લાગે છે. કેવી દશા થઈ જાય છે તેની - અંગમ ગલિત પલિત મુંડ - શરીર (અંગ) ગળી ગયું છે, માથાના વાળ ધોળા થઈ ગયા છે, દાંત હવે રહ્યા નથી-મોઢું બોખું થઈ ગયું છે, લાકડીના સહારે ચાલવું પડે છે. તો ય પરિવારની આસક્તિ છૂટતી નથી, ભોગો ભોગવવાની વૃત્તિ ઘટતી નથી અને જીવવાની આશા તૂટતી નથી! વિષય ભોગો

અંતે જે તારી સાથે નથી આવવાનું તેને તું છોડ અને જે તારી સાથે આવવાનું છે તેને તું પકડ!" પરંતુ જીવની દશા અતિ વિચિત્ર છે. મનનો તે ગુલામ બની ગયો છે અને મનની માયામાંથી તે મુક્ત થઈ શકતો નથી. માનસિકતા તેની રાવણ જેવી છે. શ્રીરામ ચરિતમાનસના લંકાકાંડનો એ નાનકડો પ્રસંગ રાવણની માનસિકતા દર્શાવે છે. સાથે સાથે આપણને સાવધાન કરે છે. મંદોદરીએ જ્યારે જાણ્યું કે સાગર પર સેતુ બંધાય ગયો છે અને વાનરસેના સહિત શ્રીરામ આ તરફ આવી ગયા છે ત્યારે સીતાજીને

સંતો મહાપુરુષો જીવને વારંવાર ચેતવે છે કે આ માનવ શરીર તને પરમાત્માને પ્રેમ કરવા માટે મળ્યું છે, પરમાત્માની ભક્તિ માટે મળ્યું છે. વૃદ્ધાવસ્થા આવી ગઈ છતાં પણ તું એ જ પ્રવૃત્તિઓમાં લિપ્ત છે

સપ્તાહનાં વ્રત-તહેવારો
તા. ૮ ડિસેમ્બરથી
૧૪ ડિસેમ્બર ૨૦૨૫

તા. ૮ સોમવાર
માગશર વદ ચોથ

તા. ૯ મંગળવાર
માગશર વદ પાંચમ

તા. ૧૦ બુધવાર
માગશર વદ છઠ

તા. ૧૧ ગુરુવાર
માગશર વદ સાતમ અષ્ટકા શ્રાદ્ધ,
કાલાષ્ટમી

તા. ૧૨ શુક્રવાર
માગશર વદ આઠમ

તા. ૧૩ શનિવાર
માગશર વદ નોમ

તા. ૧૪ રવિવાર
માગશર વદ દશમ પાર્શ્વનાથ પ્રભુ જન્મ
કલ્યાણક- જૈન

સુવિચાર

મૌન એ શ્રેષ્ઠ જવાબ છે, જ્યારે કોઈ તમારી લાગણીઓને સમજી ન શકે.

નાની ખુશીઓ શોધો,
જીવન સુંદર લાગશે.

પરિવર્તન એ સંસારનો નિયમ છે, તેને સ્વીકારીને આગળ વધો.

કોઈપણ કામ નાનું નથી હોતું, બસ તેને કરવાની રીત સાચી હોવી જોઈએ.

ઋષિમુનિઓએ આપેલી એ અમૂલ્ય જીવન પ્રણાલીને ભૂલીને આપણે ભોગવાદી અને ભૌતિકવાદી બની રહ્યા છીએ.

જરા થોભો અને વિચારો! માતાના ગર્ભમાંથી માનવરૂપે બહાર આવ્યા પછી જીવનો શારીરિક અને માનસિક વિકાસ થતો જાય છે. શૈશવ તેનું રમવા-ભમવામાં તેના હાથમાંથી સરી જાય છે. યુવાની તેની પદ, પ્રતિષ્ઠા, પૈસા, પત્ની અને પ્રશંસા પાછળ દોડવામાં પૂરી થાય છે. મૃગજીવ જેવા એ સાંસારિક ભોગોની પાછળ દોડતાં દોડતાં વૃદ્ધાવસ્થા આવી પહોંચે છે.

આયમન
બિપિન પટેલ

ભોગવતાં ભોગવતાં ભોગવાન તો ભૂલાય ગયા છે! હજી પણ તેને

ભોગવાન નહીં, ભોગવાન તો યાદ નથી આવતા પરંતુ જેમ જેમ વૃદ્ધતા આગળ વધતું જાય છે તેમ તેમ આશા-તૃષ્ણા-ઈચ્છા વધુ પ્રબળ બનતી જાય છે.

સંતો મહાપુરુષો જીવને વારંવાર ચેતવે છે કે “આ માનવ શરીર તને પરમાત્માને પ્રેમ કરવા માટે મળ્યું છે, પરમાત્માની ભક્તિ માટે મળ્યું છે. વૃદ્ધાવસ્થા આવી ગઈ છતાં પણ તું એ જ પ્રવૃત્તિઓમાં લિપ્ત છે કે જે તારું જરા પણ કલ્યાણ કરી શકે તેમ નથી.

કુરુણા અને દયાભાવ મહત્વનો ગુણ છે, એના વિના નર પશુ સમાન ગણાય છે. જો કે પશુઓમાં પણ કુરુણાનો ભાવ જોવા મળે છે. આજના યુગમાં માણસ દયાહીન અને કુરુણા વિનાનો થઈ રહ્યો છે એવું જોવા મળે છે. માણસમાં હિંસક વૃત્તિ કે રાક્ષસી વૃત્તિ વધતી જાય છે એવું ઘણા કિસ્સામાં જોવા મળે છે પણ કુરુણાવાન માનવી વધુ લોકપ્રિય હોય છે. માનવીય ગુણોમાં કુરુણા મહત્વનો ભાવ કે ગુણ છે.

અહીં એક દાખલો આપું. એક વખત અબ્રાહમ લિંકન નિશાળેથી ઘેર જતા હતા ત્યારે રસ્તામાં તેમની સાથે ભણતાં કેટલાક છોકરા એ રસ્તે જતાં કાચબાની પીઠ પર દેવતા, કંઈક સળગતું મૂકીને તેને રંજાડતા હતા. એમ કરીને તે બધા ખુશ થતા હતા ત્યારે એ છોકરાઓની આવી નિર્દય રંજાડ જોઈને તેઓ ખૂબ દુઃખી થયા. પેલા છોકરાઓને ટોક્યા પણ ખરા પણ છોકરા ન માન્યા અને અબ્રાહમ સાથે ઝઘડો કરવા માંડ્યા. ઘરે આવીને અબ્રાહમ દુઃખી થઈ સૂઈ ગયા પણ નિંદર ન આવી. તેમનું હૃદય ભારે દ્રવી ગયું હતું. એમણે આ સંદર્ભે કુરુણાસભર એક નિબંધ લખી નાખ્યો, ત્યારે એમનું હૃદય હળવું થયું. એ જ રીતે અબ્રાહમ જ્યારે નાના હતા ત્યારે તેમના પિતાએ તેમને બંદૂક આપી હતી અને ગોળી ચલાવતાં શીખવ્યું. અબ્રાહમને બંદૂકની ગોળી એક બતક પર છોડી અને બતક મરી ગઈ.

પુત્રનું નિશાન બરાબર જાણી પિતા ખૂબ ખુશ થયા અને પિતા ટોમસે અભિનંદન આપ્યા પણ અબ્રાહમ દુઃખી હતા કેમ કે તેમના હાથે બતકની હિંસા થઈ હતી અને ત્યારે પણ અબ્રાહમના હૃદયમાં કુરુણા પ્રગટ થઈ, એ પેલી તરફડતી

કુરુણાને સુકાવા ન દેશો

બતકને જોઈ રડી પડ્યા અને ત્યારે જ નક્કી કર્યું કે હવે હું કોઈ પ્રાણીની હિંસા નહીં જ કરું.

એ ખૂબ પસ્તાયા, બંદૂકના શોખના કારણે મેં બતકનો જીવ લીધો. તેમણે બંદૂક ફેંકી દીધી અને ત્યાર પછી તેમણે ક્યારેય બંદૂક હાથમાં લીધી નથી.

આ કુરુણાની વાત જીવનમાં ઉતારવા જેવી છે. કોઈ પણ પ્રાણી, પશુ-પંખી કે માનવીને નાહકનો રંજાડવો, હેરાન કરવો કે મારવો એ માનવીય ગુણ નથી, માનવતા હંમેશાં કુરુણા અને દયાભાવ શીખવે છે. પ્રેમ અને સદ્ભાવથી જ આ

જ્યાં દયા-કુરુણા ચાલી જાય છે ત્યાંથી ધન, ધાન્ય બધું જ ચાલી જાય છે

દુનિયામાં બધા સંબંધો ટકી શકે છે. જ્યાં દયા-કુરુણા ચાલી જાય છે ત્યાંથી ધન, ધાન્ય બધું જ ચાલી જાય છે. આપણે જાણીએ છીએ તેમ ‘રસહીન ધરા થઈ છે કે દયાહીન થયો નૃપ, નહીં તો ના બને આવું’ એ કવિતા મુજબ નૃપ યાને રાજા દયાહીન થાય, લાલચ જાગે કે આ શેરડી પકવનાર પાસે વધુ કર લેવો જોઈએ ત્યારે ધરતી પણ રસહીન થઈ જાય. એવું જ આ જીવનનું છે એટલે હૃદયમાંથી કુરુણાને સુકાવા દેવી ન જોઈએ.

અજવાળાં
દુર્ગેશ ઉપાધ્યાય